Rapporten All-Archeo bv 1975

Archeologienota
Wechelderzande (Lille) - Beulk

Natasja Reyns

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/39

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Verslag resultaten bureauonderzoek 5
2.1 Administratieve gegevens 5
2.2 Archeologische voorkennis 6
2.3 Onderzoeksopdracht 7
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden 7
2.3.2 Beschrijving geplande werken 7
2.3.3 Werkwijze 9
2.4 Assessmentrapport 9
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied 9
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied 16
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader 19
2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese 20
2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 21
3 Samenvatting 23
4 Bibliografie 24
4.1 Publicaties 24
4.2 Websites 24
5 Bijlagen 25
5.1 Archeologische periodes 25

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,[1] zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.[2]

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

[1] https://geo.onroerenderfgoed.be
[2] https://geo.onroerenderfgoed.be

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2024B42

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Antwerpen, Lille, Wechelderzande, Beulk, Beulkbeemden

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:
- 178583.21, 216640.89
- 178651.72, 216728.45

Kadastraal plan:

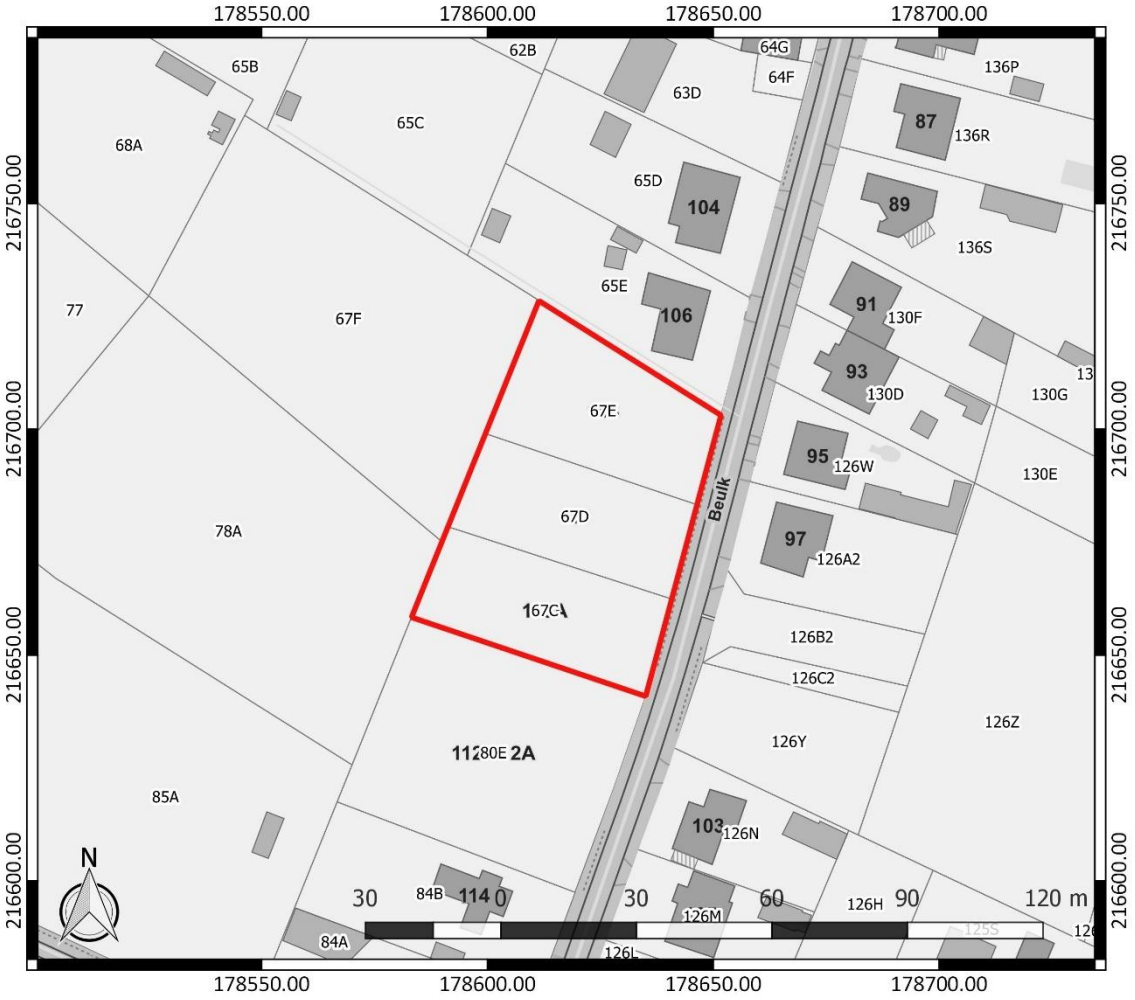

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Lille, Afdeling 2, sectie D, nummers 67C, 67D en 67E

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 3528 m²

Topografische kaart:

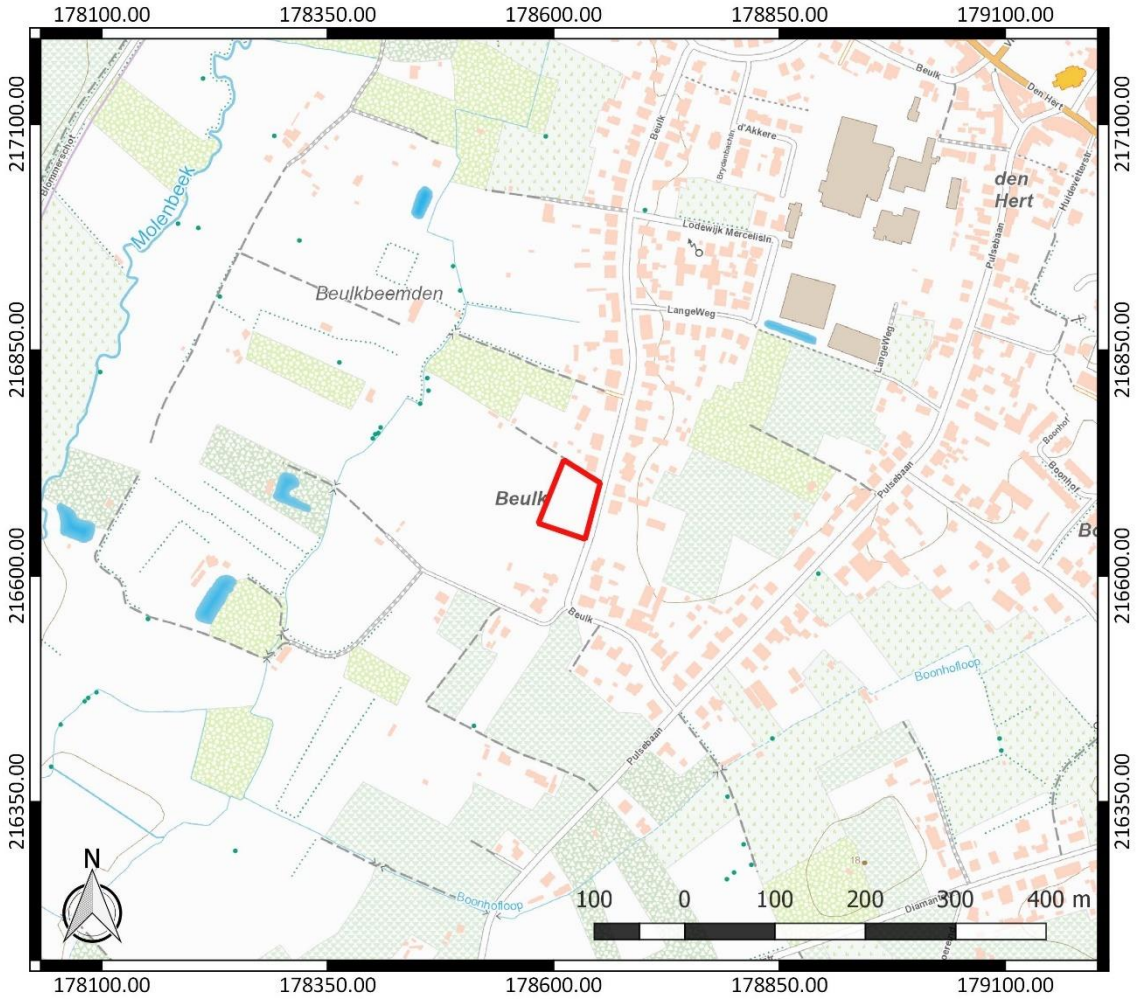

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.dov.vlaanderen.be)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 12/02/2024 – 20/02/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 3 loten voor eengezinswoningen en de aanleg van wegenis (Figuur 3). Nutsleidingen worden aangelegd vanaf de reeds bestaande wegenis. De aanleg van woningen en omgevingsaanleg betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast.

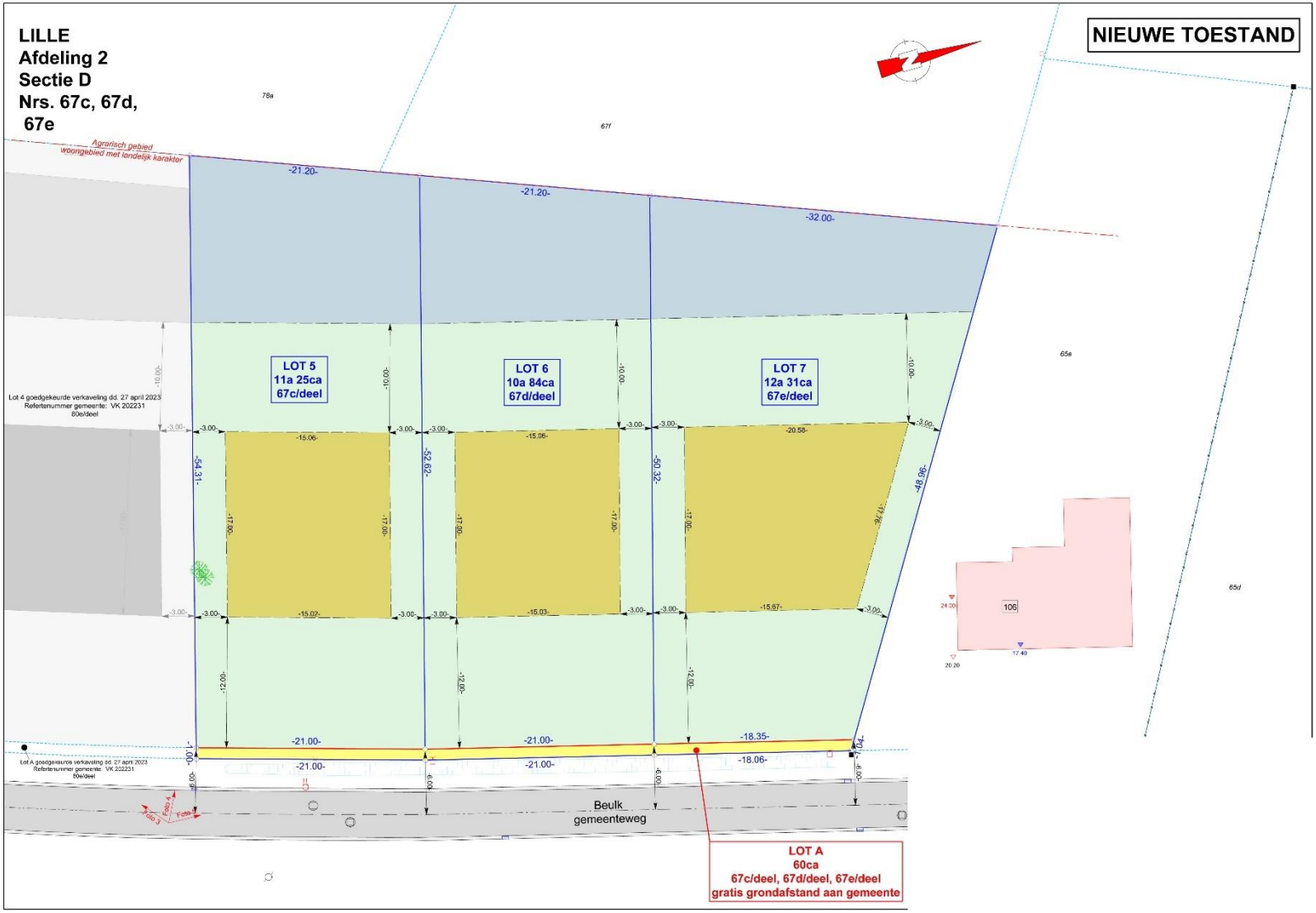

Figuur 3: Ontwerpplan

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten noorden en ten westen van Beulk, ten westen van de kern van Wechelderzande (Figuur 4). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden met een landelijk karakter. Ten westen van het onderzoeksgebied stromen de Beulkloop en de Molenbeek (Figuur 6). Ten zuiden vinden we ook nog de Boonhofloop.

Geomorfologisch behoort Wechelderzande tot een overgangsgebied. Het gebied ten zuiden staat gekend als de depressie van de *Schijns-Nete*. Dit is een laaggelegen gebied met een topografie onder de 20 m. De lage vlakte wordt doorbroken door de ruggen van Lichtaart en Geel. Dit zijn twee duidelijke en relatief smalle, zuidwest-noordoost gerichte reliëfeenheden. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich de meest uitgesproken rug, die van Lichtaart, die zich uitstrekt van het gebied ten noorden van Herentals over Lichtaart, tot Kasterlee. De rug is grotendeels opgebouwd uit Pliocene sedimenten en bereikt hoogtes tot maximaal 33 m. Meer zuidelijk ligt de rug van Geel, die ten zuiden van Olen in de richting van Geel loopt, en opgebouwd is uit de Miocene Formatie van Diest.[3] Ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt zich de microcuesta van de Kempen. Het zuidelijke cuestafront wordt gevormd door de zuidelijke grens van het kleiige facies van de Groep van de Kempen. Tussen Kapellen en Schilde bevindt zich het glacis van Brasschaat, dat tegen het cuestafront aanleunt.[4]

[3] Goolaerts/Beerten 2006, 2
[4] Bogemans 2005, 4

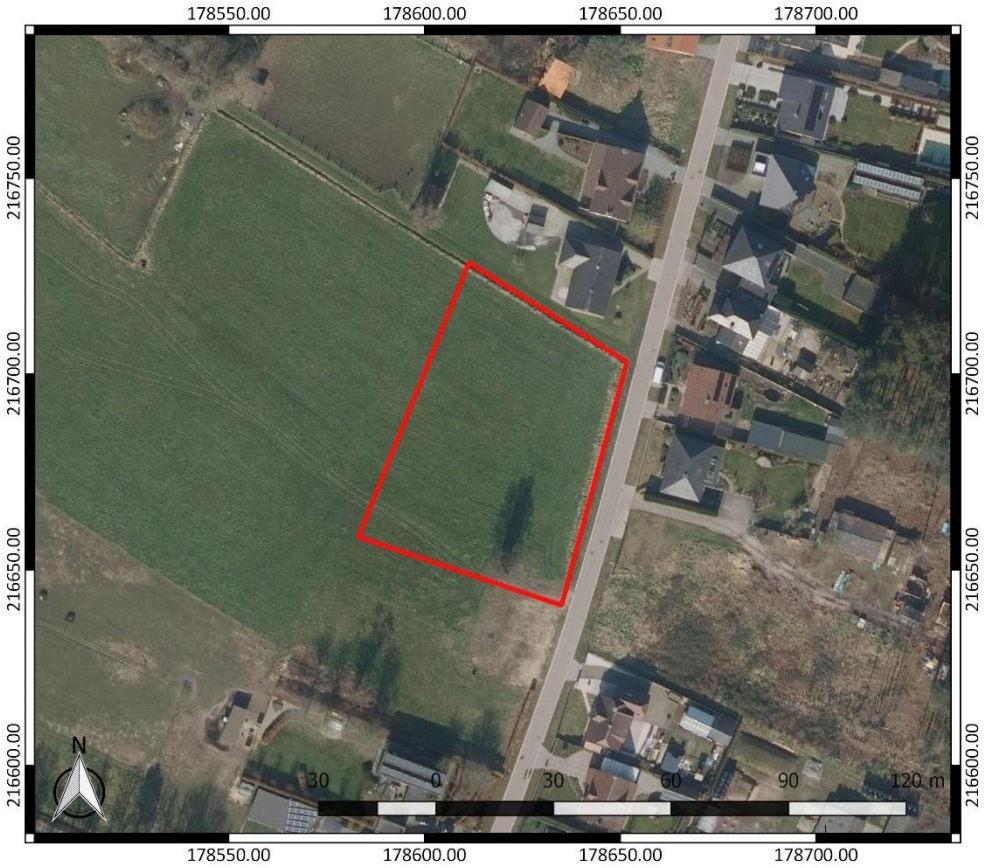

Figuur 4: Luchtfoto van 2022 met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.geopunt.be/kaart)

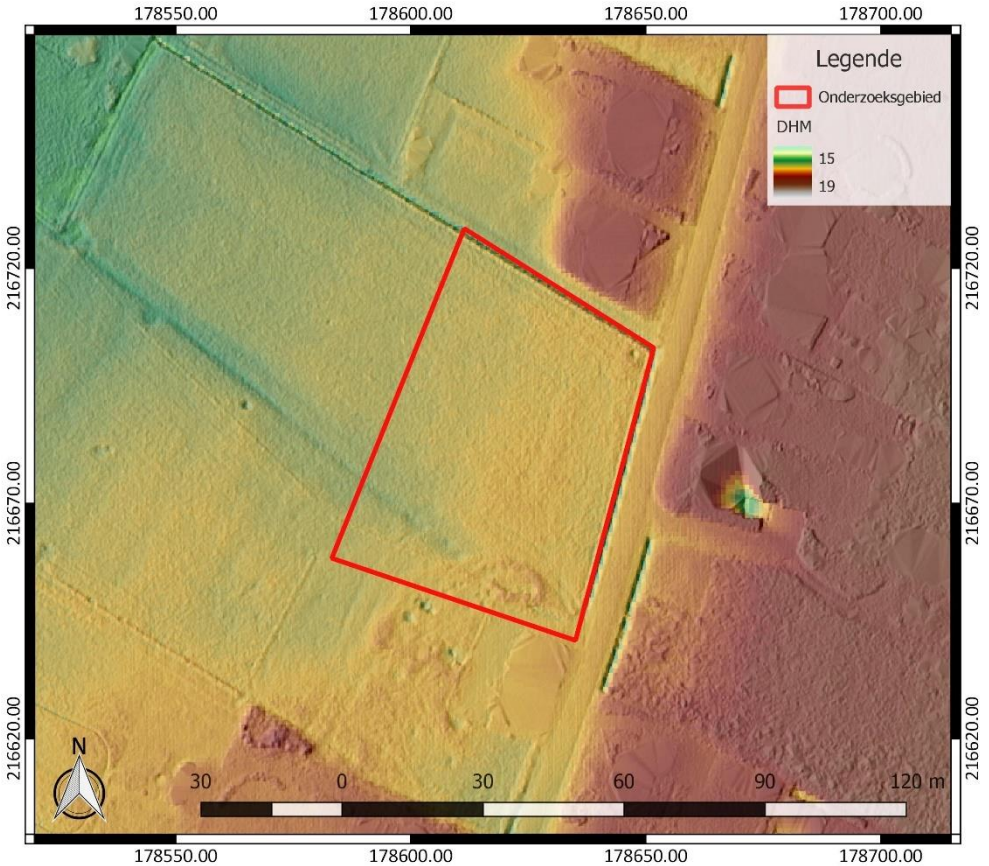

Figuur 5: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

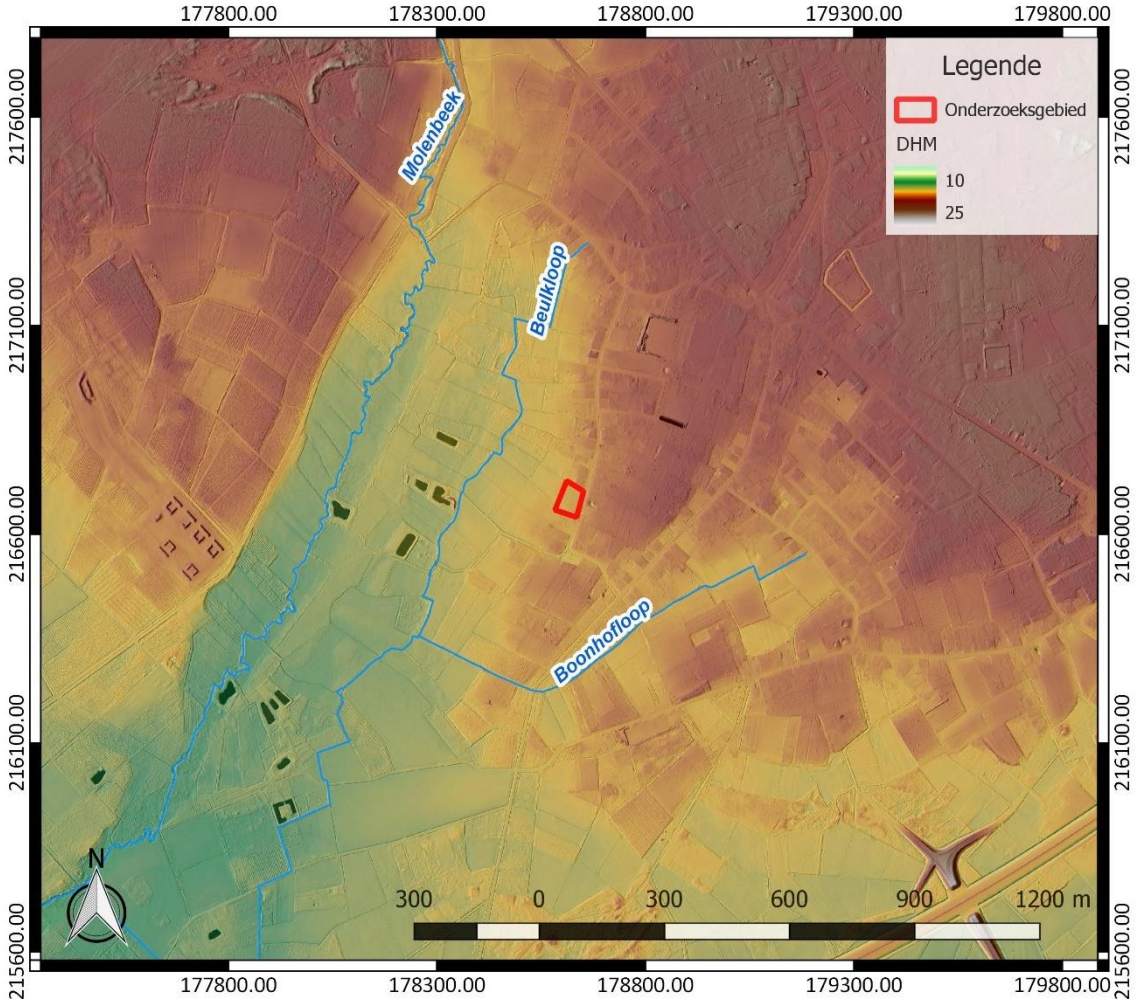

Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (https://www.geopunt.be/kaart)

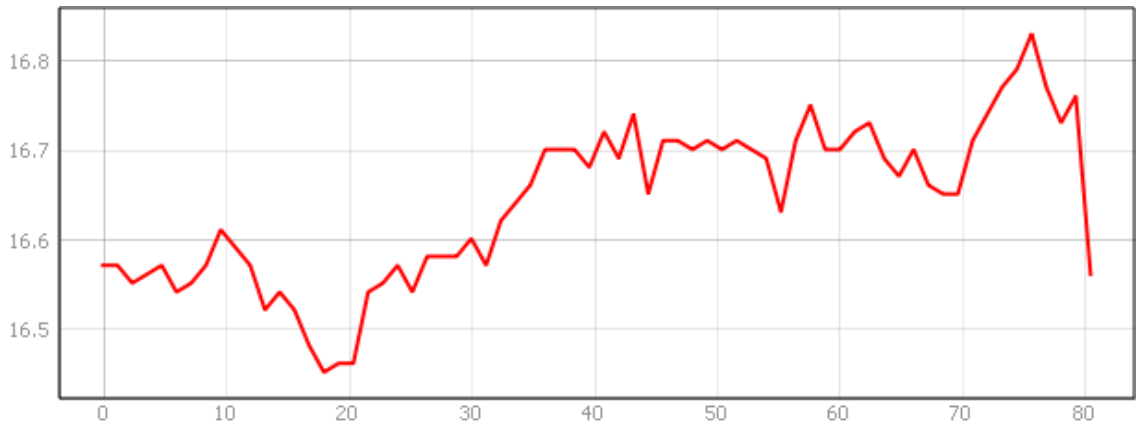

Figuur 7: Hoogteverloop van zuidwest naar noordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de uitloper van de microcuesta van de Kempen, nabij de insnijding van de Beulkloop en de Molenbeek. Het terrein helt licht af naar het zuidwesten toe en kent een hoogte van 16,4 tot 16,9 m TAW (Figuur 7).

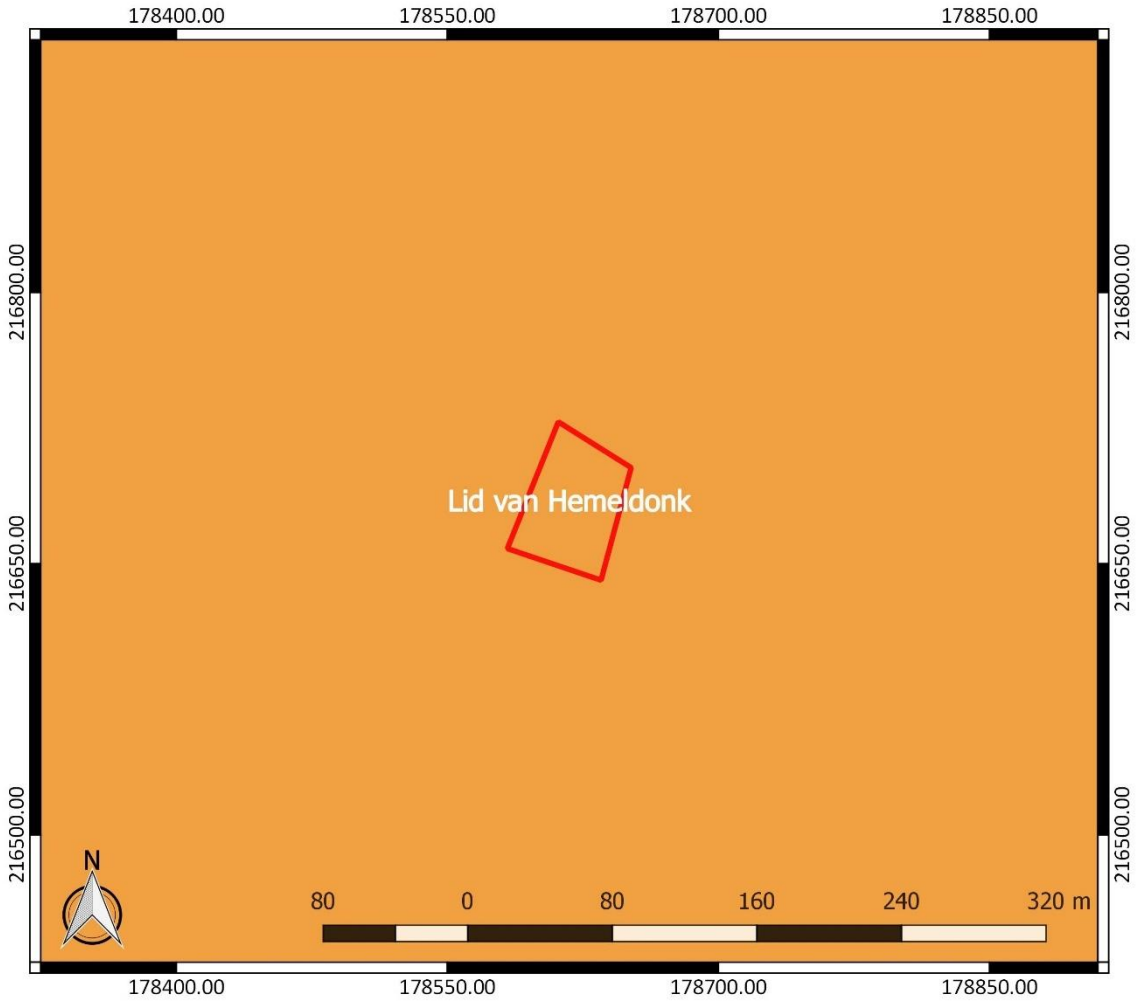

Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 8) bestaat uit het Lid van Hemeldonk. Dit wordt gekenmerkt door lichtgrijs tot lichtgroen fijn zand, dat zeer goed gesorteerd, weinig kleihoudend, glauconiet- en glimmerhoudend is.[5]

De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere getijdenafzettingen met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen van het Vroeg-Pleistoceen. Ten westen van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de gearceerde zone op de quartairgeologische kaart, komen ook nog jongere fluviatiele afzettingen voor uit het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).[6]

[5] www.geopunt.be/kaart
[6] www.geopunt.be/kaart

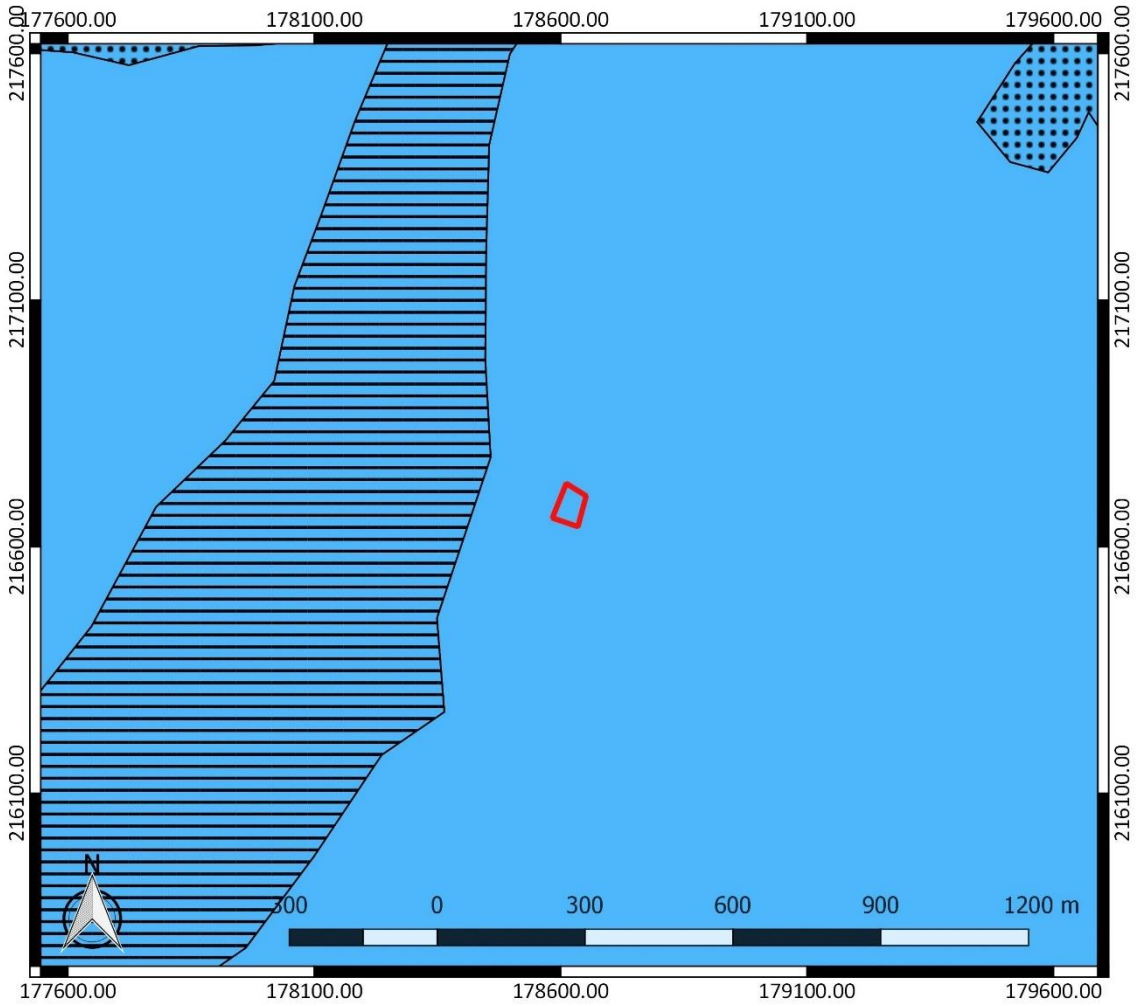

Figuur 9: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

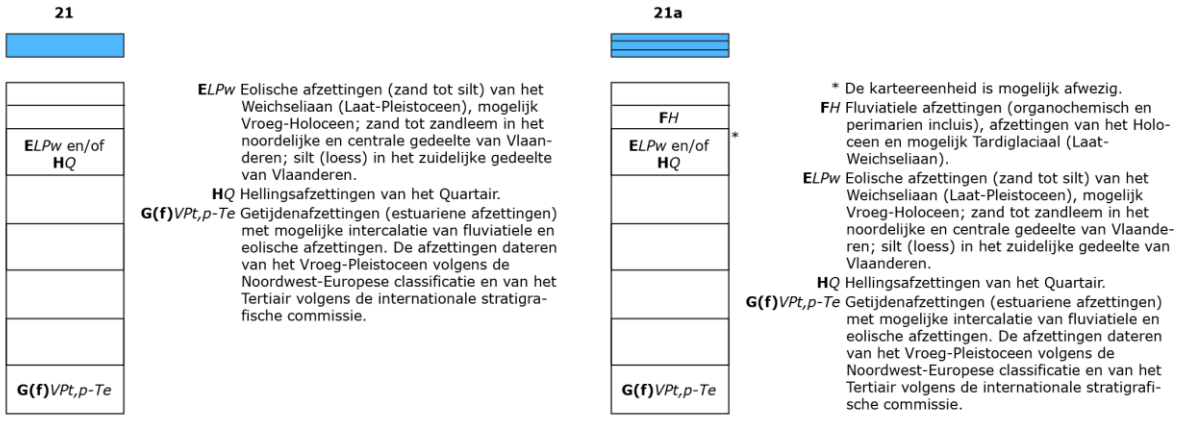

Figuur 10: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 11) situeert het onderzoeksgebied grotendeels ter hoogte van een matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (Sdm). Het zuidoosten bevindt zich volgens de bodemkaart in een bebouwde zone (OB), terwijl het noordwesten aangeduid wordt als een natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (Sem). De bodem lijkt dus naar het westen toe nattere eigenschappen te vertonen. Op korte afstand ten oosten vinden we volgens de bodemkaart een matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont waarvan de sedimenten zwaarder of fijner worden in de diepte (Zcmy) en een droge zandbodem met

dikke antropogene humus A horizont (Zbm). Naar het oosten toe wordt de bodem dus droger. We kunnen dan ook besluiten dat het onderzoeksgebied zich bevindt op de overgang van een droge naar een natte bodem.

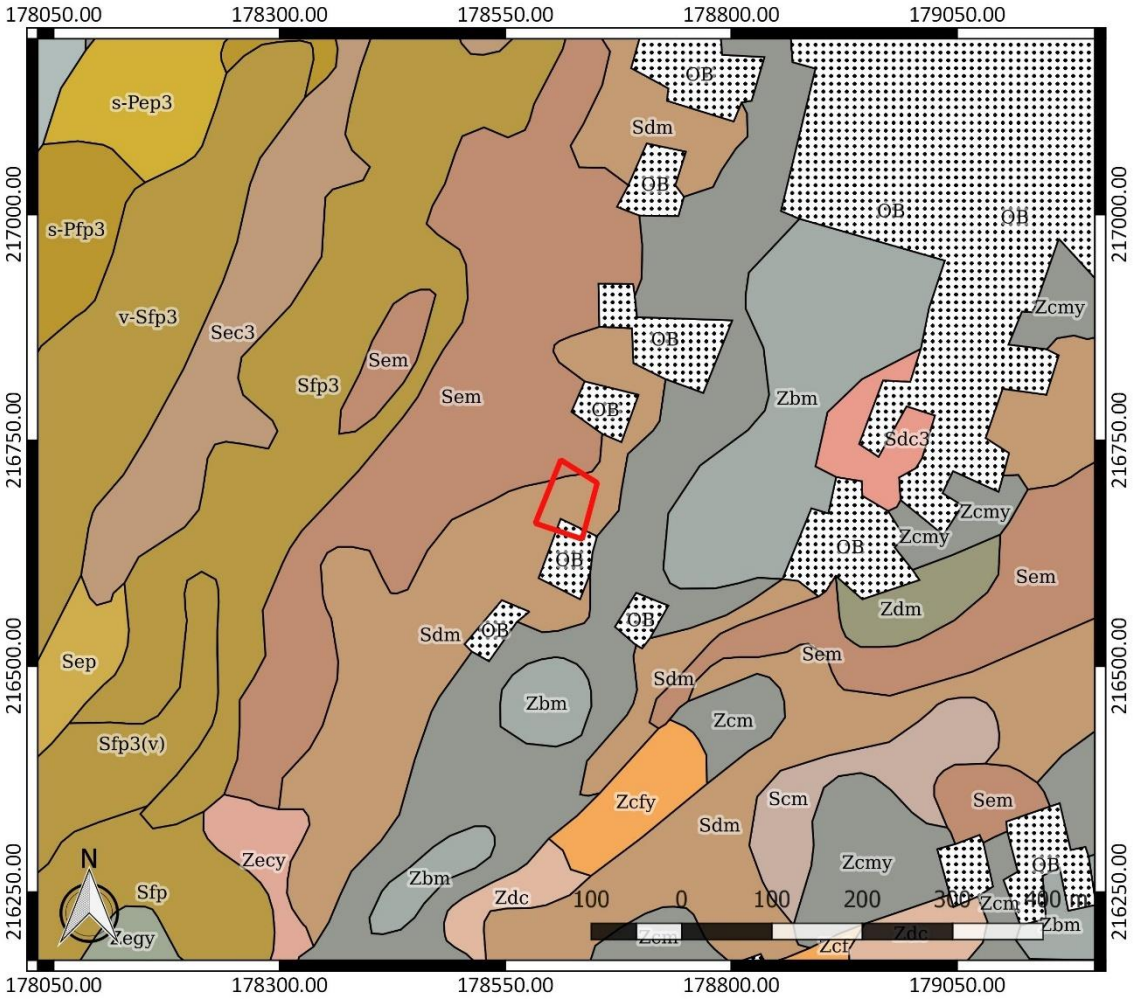

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De verwachte aanwezigheid van een dikke antropogene humus A horizont ter hoogte van het onderzoeksgebied en ook in de buurt is mogelijk een plaggenbodem, het restant van een systeem van bemesting waarbij mest uit de potstal vermengd met plaggen op de akkers werd gebracht. De algemene toepassing van plaggenbemesting in de Antwerpse Kempen is te situeren vanaf het begin van de 13de eeuw en werd toegepast tot aan de industrialisering van de landbouw. De meeste plaggenbodems lijken pas vanaf de 14de of 15de eeuw gevormd. Plaggenbodems kunnen relatief dik zijn en daardoor een conserverende werking hebben voor het onderliggende bodemarchief, dat bij ondiepe ingrepen en landbouwvoering niet meer geraakt wordt.[7]

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gras en bomen te bemerken (Figuur 12). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 13).

[7] Bastiaens/Van Moernick 1994, 83-86; van Doesburg *et al.* 2007, 150

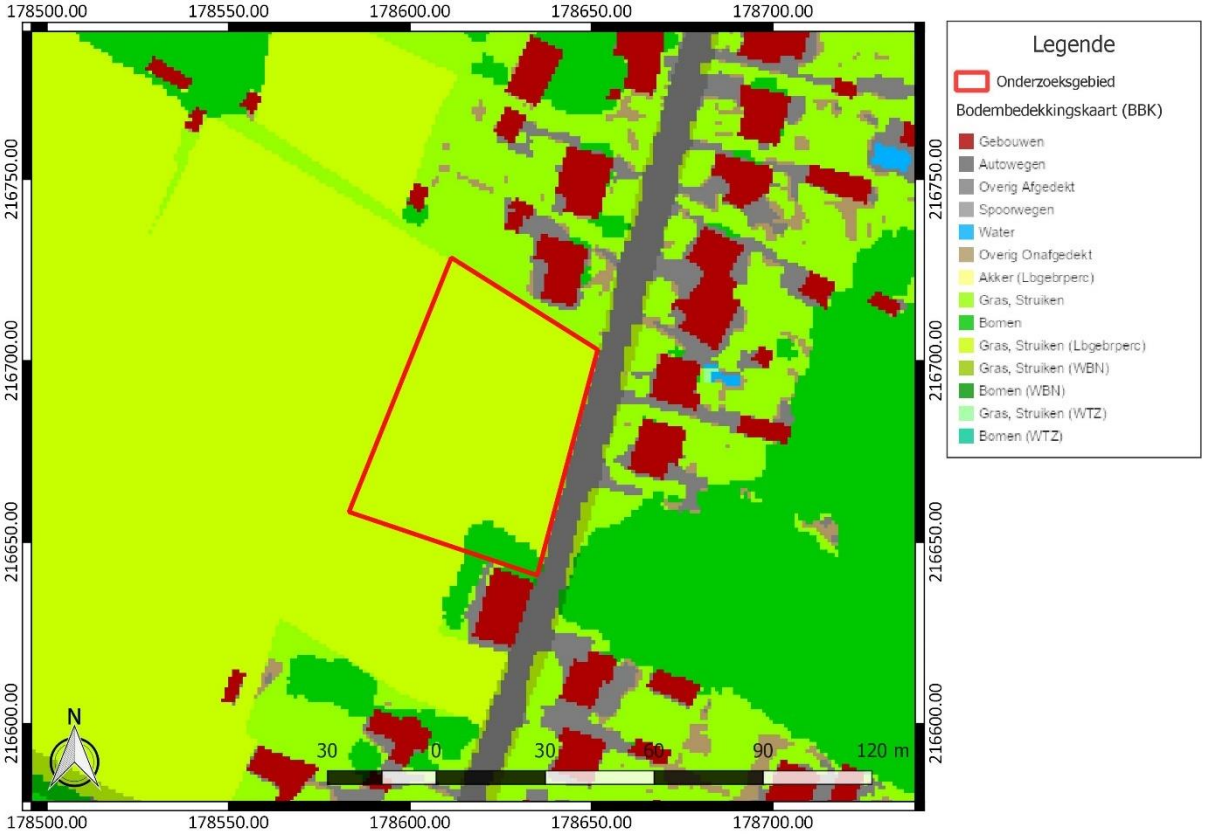

Figuur 12: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

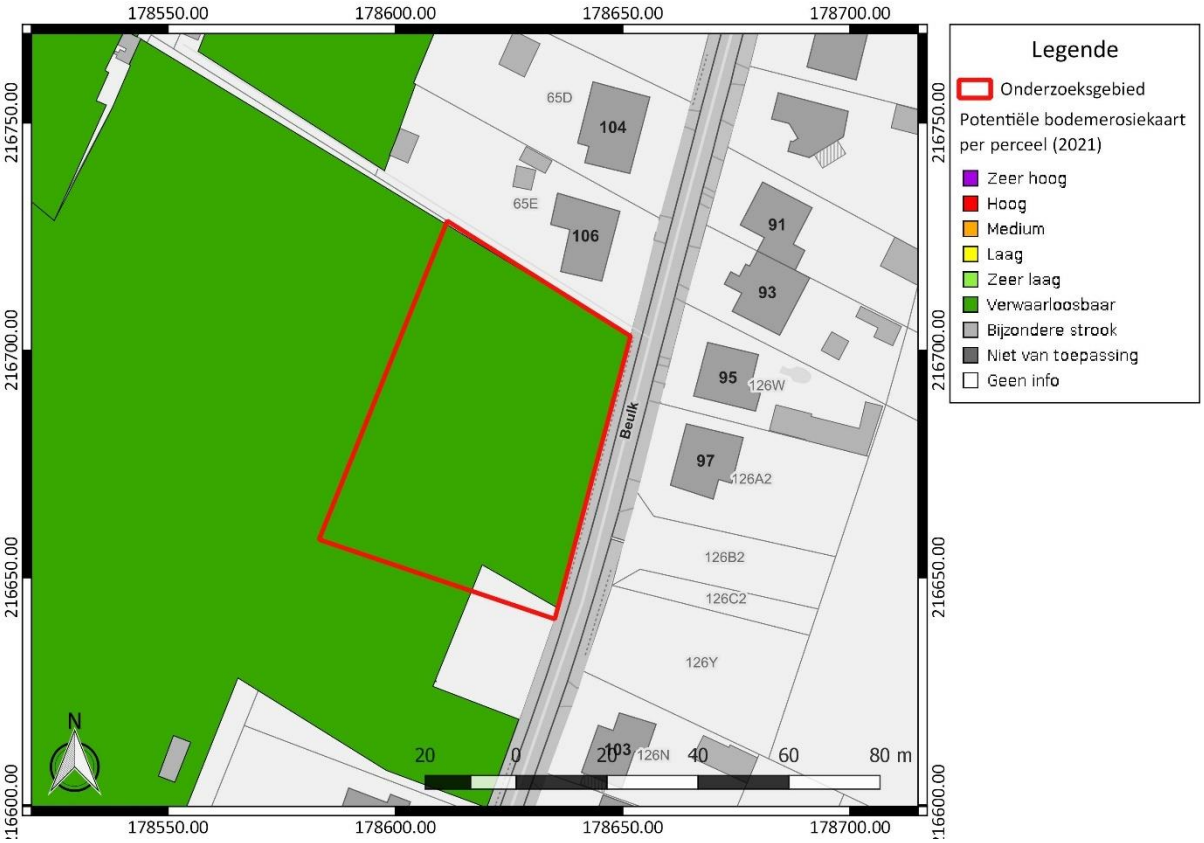

Figuur 13: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Wechelderzande werd voor het eerst vermeld in 1182. De naam zou verwijzen naar de vroegere aanwezigheid van jeneverbesstruiken. Tot het einde van het ancien régime maakte Wechelderzande deel uit van het Land van Turnhout binnen het markgraafschap Antwerpen en het hertogdom Brabant. In 1346 werd het Land van Turnhout geschonken aan Maria van Brabant, hertogin van Gelre. Vervolgens kwam het terug in Brabants bezit. Het werd tot het einde van het ancien régime als aparte bestuurseenheid beheerd. Omstreeks 1444 gaf Filips de Goede het dorp in leen aan zijn secretaris Ambrosius de Dynter. Later was Wechelderzande in handen van Niklaas en Ambrosius de Dynter, Gabriël Triapan, Jan Schuyts en Margriet van Wechelen. De heerlijkheid werd in 1560 gekocht door Gaspar Schetz, die er de hoge, middelbare en lage justitie uitoefende. Diverse heren volgden elkaar op tot de heerlijkheid in de tweede helft van de 18de eeuw volledig in het bezit kwam van de Pestre, heer van Turnhout. Op kerkelijk vlak was Wechelderzande als appendix van Poederlee afhankelijk van de parochie Vorselaar. Deze parochie werd in 1123 aan het kapittel van Kamerijk geschonken. In 1182 werd de parochie Poederlee-Wechel overgedragen aan de vrouwenabdij van Groot-Bijgaarden en in 1321 werd Poederlee samen met de Bijvang Wechelderzande afgescheiden van Vorselaar. Later, in 1572, werden ook Wechelderzande en Poederlee van elkaar gescheiden.[8]

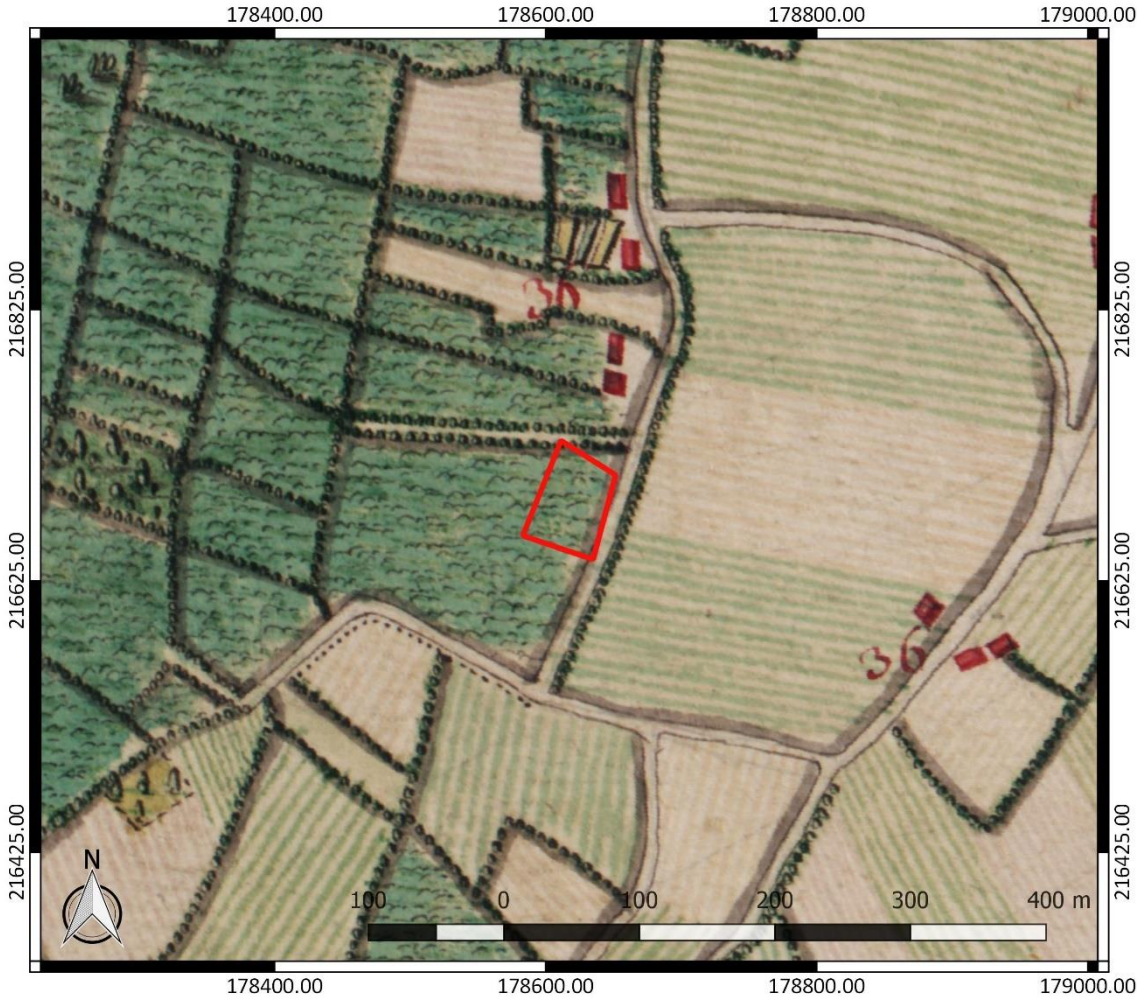

Figuur 14: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

[8]Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Wechelderzande [online], https://id.erfgoed.net/themas/14423 (geraadpleegd op 13 februari 2024).

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als grasland (Figuur 14). Het gebied ten westen is ook overwegend in gebruik als grasland, terwijl het gebied naar het oosten toe eerder in gebruik is als akkerland. Wellicht is dit verschil in landgebruik ingegeven door het verschil in de vochtigheid van de bodem, zoals weergegeven op de bodemkaart. Ten noorden en ten oosten van het onderzoeksgebied is schaarse bebouwing te bemerken.

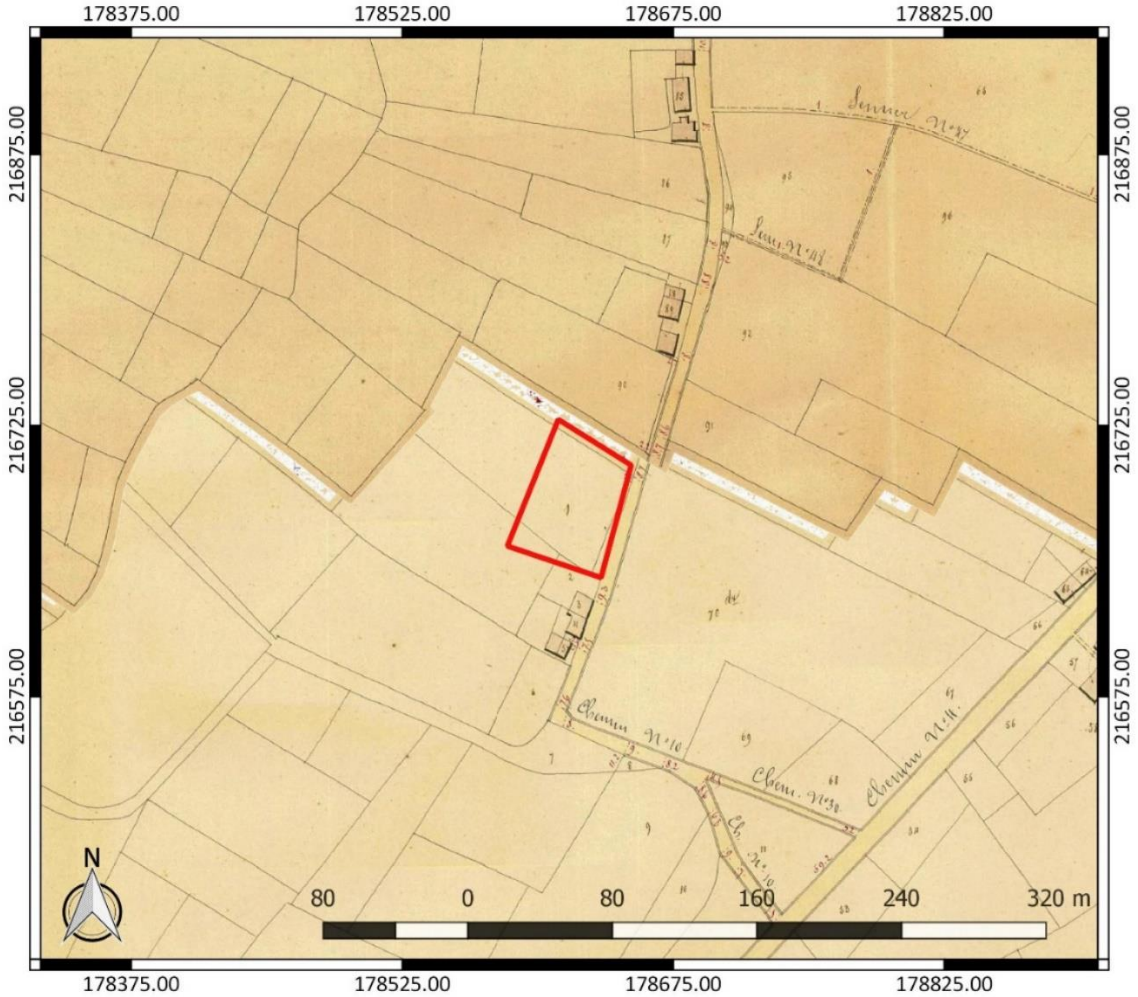

Figuur 15: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is opnieuw geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Net ten zuiden is wel nieuwe bebouwing verschenen. Vermoedelijk was het terrein zelf nog steeds in gebruik als grasland (Figuur 15). De Vandermaelenkaart (1846-1854) informeert ons over het landgebruik van het terrein en lijkt eerder aan te geven dat het terrein intussen omgevormd is in akkerland. Iets verder naar het westen toe zien we wel nog steeds de aanduiding van grasland. Het wordt benoemd als het Molen Broek. Dit toponiem lijkt opnieuw op een natte ondergrond te wijzen.

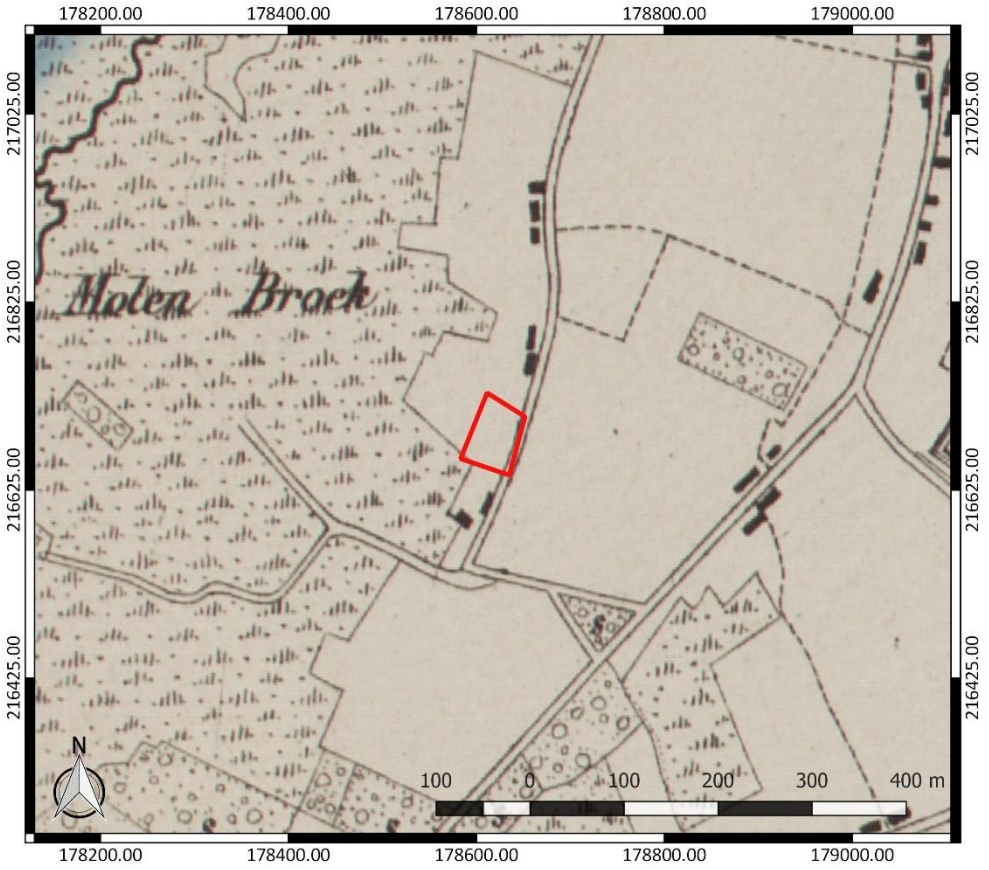

Figuur 16: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 17) toont ons dat het terrein nog in gebruik is als akkerland. Het uiterste zuiden situeert zich net ter hoogte van bebouwing. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 18) lijkt aan te geven dat het terrein terug omgevormd is tot grasland. In de omgeving is de bebouwing nog verder toegenomen. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4), maar de bebouwing in het uiterste zuiden van het terrein is intussen gesloopt. Er zijn nu bomen aanwezig.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 19). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Het valt op dat de gekende archeologische waarden in de omgeving zich voornamelijk ten noordoosten van het onderzoeksgebied bevinden. Bij archeologisch vooronderzoek werd ter hoogte van CAI ID 210641 een vierpalige spieker gevonden, evenals kuilen, greppels en een gracht. De resten worden in de middeleeuwen gedateerd.[9] Nog verder naar het noorden toe zijn paalkuilen, greppels

[9] Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Het Beulk [online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210641 (geraadpleegd op 15 februari 2024).

en een kuil of een windval gevonden bij proefsleuvenonderzoek (CAI ID 979448). De resten worden in de ijzertijd of de Romeinse tijd gedateerd.[10]

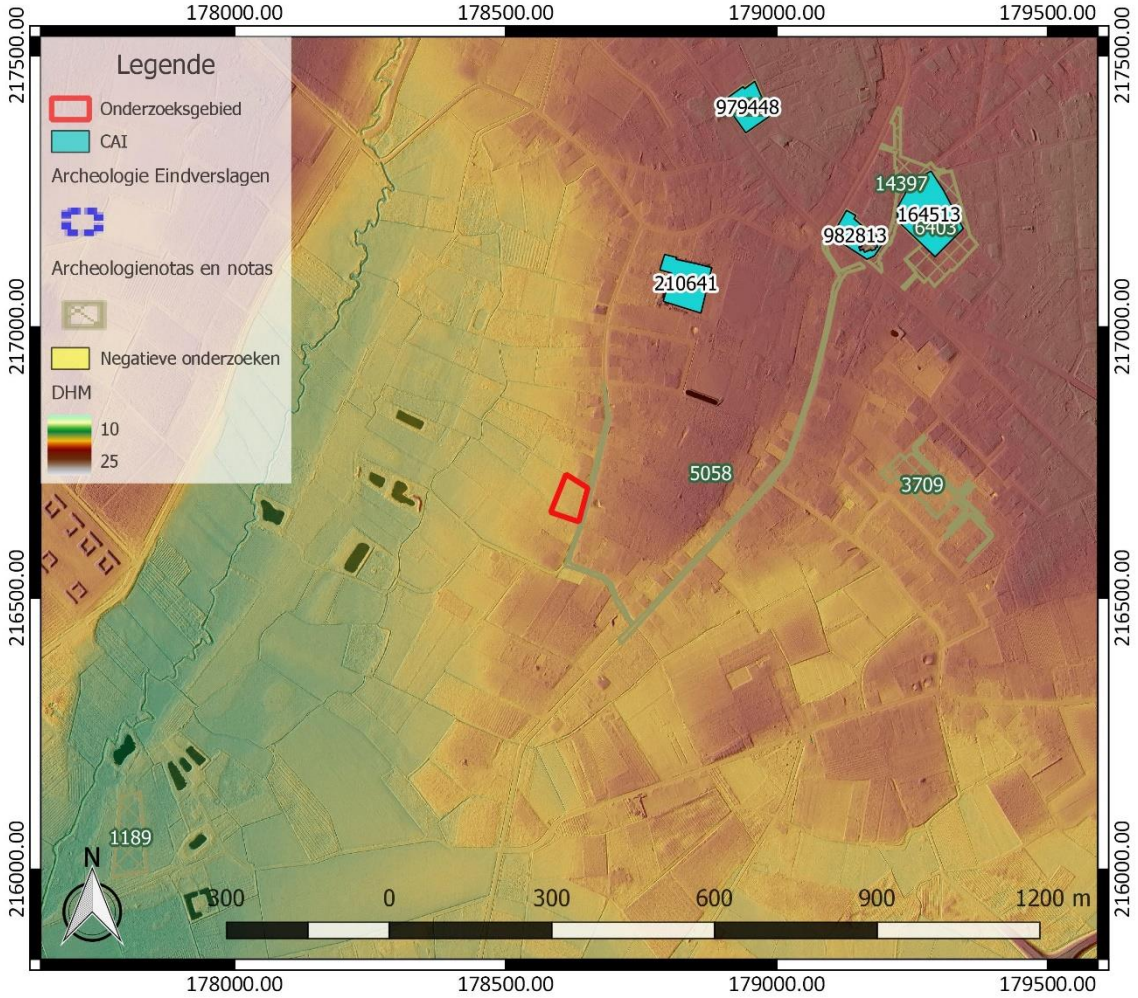

Figuur 19: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://geo.onroerenderfgoed.be/), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Ook rond de parochiekerk Sint-Amelberga vond reeds archeologisch vooronderzoek plaats (CAI ID 982813). Het hoeft niet te verwonderen dat hier resten van inhumaties – al dan niet in anatomisch verband – aan het licht gekomen zijn. Het kerkhof bleek in de jaren ’70 deels geruimd. De begrenzing van het voormalige kerkhof werd ook vastgesteld tijdens het onderzoek. Verder bleken enkele muren en kuilen aanwezig. De resten dateren uit de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd.[11] Tot slot vinden we nog verder naar het oosten het Hof d’ Intere, een laatmiddeleeuwse site met walgracht (CAI ID 164513).[12]

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende

[10] Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Lille Oostmalsebaan [online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/979448 (geraadpleegd op 15 februari 2024).
[11] Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Vlimmersebaan [online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982813 (geraadpleegd op 15 februari 2024).
[12] Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Hof d' Intere [online], https://id.erfgoed.net/waarnemingen/164513 (geraadpleegd op 15 februari 2024).

landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Het terrein wordt gekenmerkt door een gunstige landschappelijke ligging. Het bevindt zich op de overgang van hoger gelegen naar lager gelegen gronden en verder ook op de overgang van droge naar natte gronden en in de buurt van waterlopen. Dit zijn allemaal factoren die aantrekkelijk kunnen geweest zijn voor de mens in het verleden. Dit wordt ook aangegeven door de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving. Er zijn reeds resten bekend uit de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Op basis van de landschappelijke kenmerken van het terrein is ook de aanwezigheid van resten uit de steentijd nog niet uit te sluiten.

Op basis van de gebruiksevolutie van het terrein zoals we die vanaf de 18de eeuw tot nu kunnen reconstrueren, verwachten we een goed bewaard bodemarchief. In de 18de eeuw blijkt het terrein in gebruik geweest als grasland. In de 19de eeuw zien we dat het terrein omgezet is in akkerland. Dit blijft het geval tot na 1971, wanneer we zien dat het terrein terug omgevormd wordt tot grasland. Door het gebruik van het terrein als akkerland is volgens de bodemkaart een dikke antropogene humus A horizont ontstaan, die misschien geïnterpreteerd mag worden als plaggenbodem. De aanwezigheid ervan kan het onderliggende bodemarchief beschermd hebben tegen ondiepe bodemingrepen.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen en omgevingsaanleg. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving is er sprake van een globale archeologische verwachting naar resten vanaf de steentijd. Het kan zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Historische kaarten geven aan dat het terrein in de 18de eeuw in gebruik was als grasland. Verder leren we dat het landgebruik doorheen de tijd verschuift van grasland naar akkerland en weer terug. Op basis daarvan en het vermoeden voor de aanwezigheid van een mogelijke plaggenbodem op het terrein verwachten we er een goed bewaard bodemarchief. Een evaluatie van de impact van de geplande werken maakt duidelijk dat ze een bedreiging voor het aanwezige bodemarchief vormen. Omwille daarvan en omwille van het archeologisch potentieel van het terrein is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als grasland.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de inrichting van een verkaveling op het terrein, diende een archeologienota opgemaakt te worden. Daaruit blijkt dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is sprake van een globale verwachting naar het mogelijke voorkomen van resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Verder verwachten we op basis van het gereconstrueerde landgebruik van het terrein sinds de 18de eeuw een goed bewaard bodemarchief aan te treffen. Dit bodemarchief blijkt nu bedreigd te worden door de werken die aangevraagd worden in het kader van de vergunningsaanvraag. Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein en de bedreiging die uitgaat van de geplande werken is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bastiaens, J./J.M. Van Moernick, 1994: Bodemsporen van beddenbouw in het zuidelijk deel van het plaggenlandbouwareaal: getuigen van 17de-eeuwse landbouwintensivering in de Belgische provincies Antwerpen en Limburg en de Nederlandse provincie Noord-Brabant, *Historisch Geografisch Tijdschrift* 12.3, 81-90.

Bogemans, F., 2005: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 2-8 Meerle – Turnhout*, Brussel.

Goolaerts, S./K. Beerten, 2006: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 16 Lier*, Leuven.

Van Doesburg, J./M. De Boer/J.H.C. Deeben, 2007: *Essen in zicht. Essen en plaggendekken in Nederland. Onderzoek en beleid*, Amersfoort (Nederlandse archeologische rapporten 34).

4.2 Websites

Cartesius (2024)
https://www.cartesius.be

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)
https://dov.vlaanderen.be/

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)
https://geo.onroerenderfgoed.be/

Geopunt Vlaanderen (2024)
https://www.geopunt.be/

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)
https://inventaris.onroerenderfgoed.be

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)
https://www.onderzoeksbalans.be

5 Bijlagen
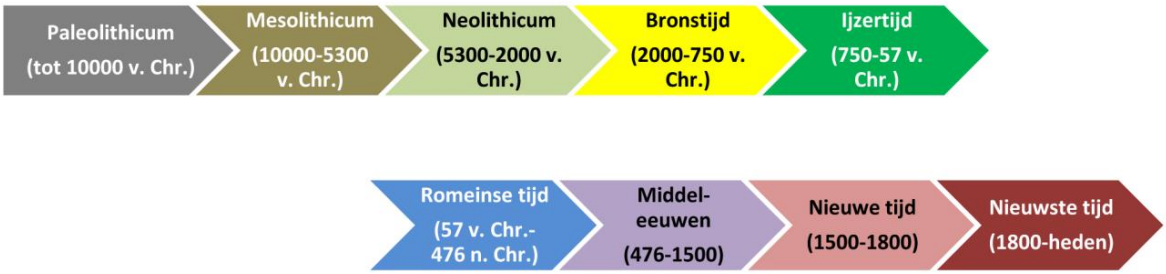
5.1 Archeologische periodes